

HANTERING AV SCHAKTMASSOR

Ett stöd vid
återanvändning
och återvinning av
schaktmassor.

Kristinehamns
kommun

Inledning

Återanvändning och återvinning av schaktmassor är positivt. Det får dock inte ske på ett sådant sätt att föroreningar sprids till nya platser. Schaktmassor är inte något definierat begrepp i miljöbalken utan kan innefatta en mängd olika typer av avfall.

Med massor menas uppgrävda massor, både jord och fyllnadsmassor. Uppgrävda massor som inte används i sin ursprungliga form inom arbetsområdet där de grävts upp är i normalfall ett avfall som i första hand ska återanvändas och återvinnas. En förutsättning för att kunna återanvända massor är att eventuellt innehåll av föroreningar är känt.

Återanvändning av massor får inte innebära några risker för människors hälsa eller miljön.

Bristande kontroll av innehållet i massor kan leda till:

- att förorenade massor hamnar inom känsliga områden,
- att stora volymer behandlas på ett alltför kostsamt sätt i onödan eller
- att förorenad jord blandas med renare massor.

Med anledning av detta vill vi på tekniska förvaltningen informera om provtagning, lagring och användning av massor.

Informationen i den här broschyren bygger på de regler som finns i miljöbalken.

Kontroll av innehåll i massor

Alla som hanterar massorna har ett ansvar för att de tas omhand på ett korrekt sätt. Om man misstänker att massorna är förorenade är det nödvändigt att göra en bedömning av dem för att de ska kunna användas på rätt sätt eller lämnas till rätt mottagare. Det kan innebära att prover behöver tas på massorna.

Informationen från kontroller och provtagning behöver följa med till alla som hanterar massorna.

Är svaret på någon av frågorna ja? Då kan du misstänka att det finns en förorening. Då behöver prov tas för att du ska veta vad massorna kan användas till.

Tänk också på att det kan finnas växtarter som är invasiva och som inte får spridas vidare enligt EU:s bestämmelser. Sådana växter är till exempel jätteloka, blomsterlupin och jättebalsamin. Parkslide är en annan art som är mycket aggressiv och kan förorsaka stor skada.

Mer information hittar du på kristinehamn.se eller ring miljö- och hälsoskyddsavdelningen via kommunens växel 0550-880 00.

Här följer exempel på frågor som du kan ställa dig om massorna:

1. Kommer massorna från en plats där saneringsarbete pågår eller har genomförts?
2. Kan platsen ha fyllts ut med förorenade massor?
3. Kommer massorna från en plats där det funnits eller finns en industriverksamhet?
4. Finns det eller har det funnits avfallsupplag, kemikaliehantering, oljetankar eller oljeavskiljare på platsen? Kan de i så fall ha förorenat marken?
5. Kommer massorna från schaktning av vägbankar, bangårdar eller banvallar?
6. Har tankning av olja, bensin eller diesel förekommit på platsen?
7. Har några olyckor inträffat på platsen, till exempel utsläpp av kemikalier eller brand?
8. Finns det någon annan misstanke om att massorna kan vara förorenade?

Provtagning

Det är många faktorer som avgör hur proverna ska tas.

Det beror till exempel på:

- massornas ursprung,
- typ av massor och volym,
- typ av förorening,
- hur ämnen är fördelade i jorden och vad massorna ska användas till.

Provtagning ska minst ske enligt anvisningar med så kallat PAH-spray. Det räcker alltså inte med att bara lukta på asfalten!

Vid större projekt eller om föroreningarna varierar inom området, behöver en provtagningsplan tas fram. Planen tas fram i dialog med miljö- och hälsoskyddsavdelningen.

I många fall är det lämpligt att använda samlingsprov eftersom dessa representerar en större volym massor än enskilda prov. Ett samlingsprov består av ett antal delprover. Varje egenskapsområde, ett område som man vet eller antar har liknande typer av föroreningar och föroreningsmängder, behöver provtas var för sig.

Generellt anges att samlingsprov skall uttas för varje 200 m³. På volymer upp till 2 000 m³ behövs minst fem prover. Om volymen överstiger 2 000 m³ tas minst ett samlingsprov för varje 1 000 m³. På volymer upp till 3 000 m³ behövs minst sex prover.

Vid ledningsschakt ska det tas minst ett samlingsprov var 50:e meter. Finns misstankar om en förorening ska det tas prov före, efter samt vid den misstänkta föroreningen. Är det fråga om större ytor ska en särskild provtagningsplan upprättas.

Risken för föroreningar bestämmer hur proverna ska analyseras.

Provtagning ska alltid utföras av ackrediterad provtagare!

Dokumentation

Ta reda på så mycket som möjligt om massorna innan du gräver upp dem. Det kan exempelvis vara vilka verksamheter som funnits på platsen och som kan ha förorenat marken.

Detta sparar tid för alla som kommer att hantera massorna. Då blir det lättare att hantera massorna på rätt sätt.

Följande uppgifter ska följa med massorna i alla led – från uppgrävning till slutanvändning:

- massornas typ till exempel fyllnadsmassor,
- innehåll av föroreningar och analysresultat,
- var massorna grävts upp,
- hur och var massorna ska transporteras och deras destination i nästa led.

Låt alltid dokumentationen följa med när schaktmassorna lämnas vidare.

Schaktning

Du som schaktar har ett ansvar att skaffa dig kunskap om schaktmassorna.

Det är du som måste klargöra:

- om massorna behöver provtas,
- hur de ska hanteras och på vilket sätt de påverkar miljön.

Dokumentera alltid bedömningen. Om du hittar en förorening är du skyldig att informera miljö- och hälsoskyddsavdelningen.

Kontakta gärna miljö- och hälsoskyddsavdelningen för rådgivning innan schaktning påbörjas.

När du lämnar över massorna till någon annan för transport eller annan hantering ska du kontrollera att mottagaren får hantera massorna. Det innebär att mottagaren har tillstånd eller gjort anmälan om aktuell hantering. **Detta gäller oavsett om schaktmassorna är fria från föroreningar eller inte.**

Om du som företagare själv genomför transporter måste du söka tillstånd hos länsstyrelsen.

Schaktning

Mellanlagring

Återvändning

Mellanlagring

För att få mellanlagra massor ska du göra en anmälan av verksamheten till miljö- och hälsoskyddsavdelningen.

Det gäller om du ska:

- Mellanlagra mer än 10 ton jordmassor vid samma tillfälle.
- Sorterar mer än 1 000 ton massor per år eller har mekanisk bearbetning såsom krossning.

När du tar emot massor ska de vara bedömda utifrån föroreningsinnehållet. Massornas historik och eller provtagning är ett bra underlag för bedömning. Om ny provtagning görs på massorna, ska den nya bedömningen baseras både på tidigare och nya resultat.

Om massorna klassas annorlunda än när du tog emot dem ska detta motiveras. Spara dokumentationen i minst tre år.

Ytterligare krav på anteckningar finns i Avfallsförordningen 2020:614.

Om du lämnar över massorna till någon annan för vidare hantering ska du kontrollera att mottagaren har de tillstånd som behövs.

Återanvändning

Du som återanvänder massor har ett ansvar att ta reda på massornas egenskaper. Får du inte information från lämnaren måste du göra egna undersökningar. **Observera att det inte finns lagstöd för begreppet ”rena massor”.**

Du behöver också bedöma om användningen kräver anmälan eller tillstånd enligt miljöbalken. Detta avgörs av den föroreningsrisk som användningen kan innebära. Ta hänsyn till massornas föroreningsnivåer och hur känslig och skyddsvärd platsen, dess omgivningar och de människor som ska vistas där är. Kontakta miljö- och hälsoskyddsavdelningen om du är osäker hur bedömningen ska göras. Mer information finns i Naturvårdsverkets handbok 2010:1. Observera att även om varken tillstånd eller anmälan krävs så gäller alltid Miljöbalkens hänsynsregler.

Asfalt, tegel och betong är också vanligt att använda för anläggningsändamål. Sådana material bör inte användas för att fylla ut mark. Dessa material kan däremot användas vid konstruktion av vägar och parkeringsytor.

Vid återanvändning av asfalt som innehåller mindre än 70 ppm PAH-16 till vägar och parkeringar behövs inte göras någon anmälan till miljö- och hälsoskyddsavdelningen. Vid högre halter av PAH-16 ska en anmälan göras eller tillstånd sökas hos länsstyrelsen.

Återanvändning fortsättning

Återanvändning av asfalt för andra anläggningsändamål än vägar och parkeringsytor kräver alltid anmälan till miljö- och hälsoskyddsavdelningen eller tillstånd från Länsstyrelsen.

Det är inte tillåtet att fylla ut med massor om det inte finns ett anläggningsändamål. Det innebär att massorna ska ersätta traditionella anläggningsmaterial i en sådan mängd som behövs för konstruktionens funktion, till exempel bärförmåga, hållbarhet och utjämning.

Att endast fylla ut områden utan något tydligt syfte ska alltså inte betraktas som återvinning.

Behöver du andra tillstånd?

Schaktning, utfyllnad och mellanlagring kan också innebära att du måste söka andra tillstånd.

Det gäller till exempel:

- Åtgärder inom detaljplanelagt område som ändrar markens höjdnivå – kan kräva marklov från kommunen.
- Upplag – kan behöva sökas bygglov från kommunen.
- Åtgärder inom strandskyddat område – sök dispens från strandskydd hos kommunen.
- Vissa åtgärder inom vattenskyddsområde – sök tillstånd från kommunen.
- Väsentlig ändring av naturmiljön – gör en anmälan för samråd hos länsstyrelsen.

Mer information

[Naturvårdsverket – Avfallsförordningen 2020:614](#)

[Naturvårdsverket – Återvinning av avfall i anläggningsarbeten - Handbok 2010:1](#)

[Miljösamverkan Värmlands och Örebro län](#)

Kontakt

Tekniska förvaltningen

Renhållningsavdelningen
0550-880 00 (växeln)

E-post: tekniska@kristinehamn.se

Miljö- och stadsbyggnad

Miljö- och hälsoskyddsavdelningen
0550-880 00 (växeln)

E-post: miljo@kristinehamn.se

www.kristinehamn.se

Kristinehamns kommun

Tekniska förvaltningen

Kungsgatan 30

681 84 Kristinehamn

tekniska@kristinehamn.se

www.kristinehamn.se